

Z.N.QURBANOV, K.M.MISIROV,
K.R.HOTAMOV, F.I.ISAYEV.

SOLIQ HISOBOTI

UDK: 336.22(575.1)

KBK: 65.261.4(5Y36)

С - 77

Z.N.Qurbanov, K.M.Misirov, K.R.Hotamov, F.I.Isayev. Soliq hisoboti. (O'quv qo'llanma) – T.: «Nihol print» OK, 2021. 196 bet.

ISBN 978-9943-7620-6-0

Mazkur o'quv qo'llanmada soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar miqdorini hisoblash, ularni buxgaltyeriya hisobida aks ettirish, soliq hisobotlarini tuzish va davlat soliq xizmati organlariga taqdim etish xamda davlat soliq xizmati organlarida budjetga hisoblangan, to'langan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni tezkor hisobini yuritish tartiblari batafsil yoritilgan.

Ushbu o'quv qo'llanma "Soliq va soliqqa tortish" ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Soliq hisoboti" fanidan o'quv adabiyoti sifatida tavsiya etilgan. Shuningdek o'quv qo'llanmadan iqtisodiy yo'nalishda ta'lim olayotgan bakalavr, magistrantlar va sohaga qiziquvchi boshqa mutaxassislar ham foydalanishlari mumkin.

UDK: 336.22(575.1)

KBK: 65.261.4(5Y36)

Taqrizchilar:

A.Ibragimov – O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi "Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit" kafedrasi professori, i.f.d.;

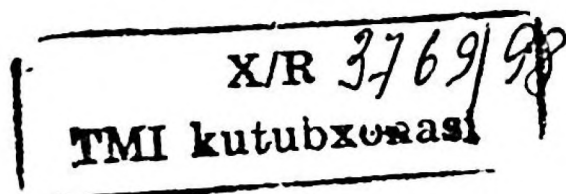
O.Quljonov – Toshkent moliya instituti "Buxgalteriya hisobi" kafedrasi dotsenti, i.f.n.

O'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta-maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengash rayosati tomonidan 2020 yil "19" iyun yig'ilishida (2-son bayonnoma) muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-7620-6-0

© Z.N.Qurbanov, K.M.Misirov, K.R.Hotamov, F.I.Isayev, 2021.

© «Nihol print» OK nashriyoti, 2021.

KIRISH

Bozor munosabatlari sharoitida soliqlar davlat budjetini shakllantirishning asosiy manbai hisoblanadi. Lekin soliqlarni xususiyati, uni hisoblash, hisobga olish va hisobotini yuritish bilan bog'liq masalalarni o'rganishda faqat uning fiskal xususiyati bo'yicha bir tomonlama yondoshib bo'lmaydi. Soliqlar davlat xarajatlarini qoplash manbai, iqtisodiyotni tartibga solish vositasidan tashqari soliq to'lovchilar majburiyatlari bajarilishini nazorat qilish mexanizmi ham hisoblanadi.

Respublikamizda olib borilayotgan byudjet va soliq siyosati sohasidagi islohotlar, eng avvalo, ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish, iqtisodiy o'sish barqarorligini ta'minlash, subyektlar o'rtasida sog'lom raqobatni shakllantirish hamda soliq xarajatlarini optimallashtirishga qaratilgan. "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi"ni "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili"i davlat dasturida "soliq stavkalari pasaytirilishi yoki ayrim soliqlar bekor qilinishini inobatga olgan holda byudjet barqarorligini ta'minlash choralari, QQSni keng joriy qilinishi bilan iste'mol tovarlarining narxi o'sishining oldini olish, davlat korxonalarida moliyaviy hisobot tuzish va audit o'tkazishda xalqaro standartlarni joriy qilish" kabi vazifalar belgilab berilgan.

Soliq soliq solish obyektlari hamda budjetga va davlat maqsadli jaing'armalariga tushayotgan tushumlarni hisobga olish soliq nazoratini amalga oshirish shakllaridan bo'lib, uni to'g'ri tashkil etish davlat budjeti mablag'larini to'g'ri hisoblanishi va to'liq undirilishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari iqtisodiyotning barcha sohalari samarali rivojlanishida soliq yukining optimal miqdorda belgilanishi bilan birga soliq to'lovchilar majburiyatlari tizimi, uni bajarish tartib, tamoyillari sodda hamda qulay bo'lishi ham muhim ahamiyatga ega. Soliq munosabatlari ishtirokchisi hisoblangan soliq tizimi xodimlari soliqlarni to'g'ri hisoblash va budjetga undirilgan tushumlar hisobini yuritish tartiblarini bilgan taqdirda nazoratni ta'minlashi mumkin. Bu esa soliq munosabatlari ishtirokchilarining o'z majburiyatlarini bajarishi uchun zarur malaka va ko'nikmaga ega bo'lishini talab etadi.

---

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 yanvardagi PF-5635-sonli "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida"gi Farmoni.

MUNDARIJA

KIRISH	3
1-BOB. SOLIQLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI	5
1.1. Soliq hisobining mohiyati	5
1.2. Soliq hisobini tashkil etishning xorij tajribasi	10
2-BOB. SOLIQ HISOBINING OBYEKTI VA PREDMETI	16
2.1. Soliq hisobining obyekti va predmeti haqida tushuncha	16
2.2. Soliq hisobi tamoyillari va metodi	18
2.3. Soliq hisobining registrarlari	23
2.4. Soliq hisobotini tuzish tartibi	25
3-BOB. SOLIQ HISOBI TIZIMI VA HISOB SIYOSATI	31
3.1. Soliq hisobini tashkil etish va soliq hisobi siyosati	31
3.2. Soliq bo'yicha operatsiyalarni hisobga olish	36
4-BOB. BEVOSITA SOLIQLAR HISOBI VA HISOBOTI	43
4.1. Bevosita soliqlar hisobini yuritishning ahamiyati va hisob registrarlari	43
4.2. Bevosita soliqlar hisobi obyektlari va ular hisobini tashkil etish	45
4.3. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i hisobi va hisoboti	55
4.4. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i hisobotini tuzish va taqdim etish	64
5-BOB. BILVOSITA SOLIQLARNING HISOBI	75
5.1. Bilvosita soliqlar moliyaviy hisobining nazariy masalalari va uning vazifalari	75
5.2. Qo'shilgan qiymat solig'i hisobi va hisoboti	81
5.3. Aksiz solig'i hisobi va hisoboti	101
6-BOB. MOL-MULK VA RESURS SOLIQLARI HISOBI VA HISOBOTI	108
6.1. Mol-mulk solig'i hisobi va hisoboti	108
6.2. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig'i hisobi va hisoboti	119
6.3. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq hisobi va hisoboti	127
6.4. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqlar va bonuslar hisobi	134
7-BOB. SOLIQ SOLISHNING SODDALASHTIRILGAN TARTIBIDA TO'LANADIGAN SOLIQLAR HISOBI	140
7.1. Yagona soliq to'lovi hisobi va hisoboti	140
7.2. Yagona yer solig'i hisobi va hisoboti	150

7.3.	<i>Qat'iy belgilangan soliq hisobi va hisoboti .....</i>	<i>152</i>
8-BOB.	BUDJETDAN TASHQARI MAQSADLI JAMG'ARMALARGA MAJBURIY TO'LOVLAR HISOB VA HISOBOTI.....	156
8.1.	<i>Budjetdan tashqari maqsadli jamg'armalarning davlat tomonidan tartibga solishning ijtimoiy - iqtisodiy ahamiyati va uning huquqiy asoslari .....</i>	<i>156</i>
8.2.	<i>Yagona ijtimoiy to'lov hisobi va hisoboti.....</i>	<i>165</i>
9-BOB.	SOLIQ IMTIYOZLARINING HISOB	170
9.1.	<i>Soliq imtiyozlarining hisobi.....</i>	<i>170</i>
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.....	174
	ILOVALAR.....	177

QURBANOV ZIYAT NIYAZOVICH
MISIROV KOMOLIDDIN MAMASABIROVICH
HOTAMOV KOMIL RABBIMOVICH
ISAYEV FAXRIDDIN IKROMOVICH

SOLIQ HISOBOTI

(O'quv qo'llanma)

Toshkent – «NIHOL PRINT» OK – 2021

Muharrir: A.Tog'ayev
Tex. muharrir: F.Tog'ayeva
Musavvir: B.Esanov
Musahhiha: O.Muxammadiyeva
Kompyuterda
sahifalovchi: G.Tog'ayeva

9323

№ 7439-765f-47f1-7ea1-a683-4648-1314.
Bosishga ruxsat etildi: 26.11.2021. Bichimi 60x841 /16.
Shartli bosma tabog'i 12,5. Nashr bosma tabog'i 12,25.
Adadi 100. Buyurtma № 142.

«Nihol print» Ok da chop etildi.
Toshkent sh., M. Ashrafiy ko'chasi, 99/101.